

העמים, שהם כמו אותן מבחורים. אם דל - זה אספספוס, שלא היה בן מלך. ואם עשיר - זה נבוכדנצר המלך בן מלך, ראש הנזקב.

וחכמת שלמה אל שמעי, מה כתוב בו? (שמואל-ב טז) צא צא איש הדמים ואיש הכליעל. צא צא פעמים. צא מירושלים, צא מביתך. אמר לו שלמה, איני כף, אלא (מלכים-א ב) בנה לך בית בירושלים וגו', והנה ביום צאתך וגו'.

ועל זה אמר לו הקדוש ברוך הוא, היטבת חסדך האחרון מן הראשון, שהתקמת בקיום אלי, ולא חששת לחרוף והגדוף של שאר העמים. אבל ליני הלילה, תהיי פעת בגלות, והובילי את בנך לשם בתורה ובמעשים טובים. ואם יעידו עליך מעשים טובים לגאל אותך - יגאל, ואם לא - יגאלתיך אנכי. חי ה' שכבי עד הבקר, עד שיבא הבקר והארת הגאולה. (ליני הלילה וגו').

בשעה שנחלק הלילה, היא מתעוררת אליו, ואז נכנס הקדוש ברוך הוא לגן העדן עם הצדיקים, להשתעשע בתורה בגן העדן עד בא היום.

ואז בא הגואל. מתי? בזמן שישראל מתפללים תפלה, וסומכים גאלה לתפלה, וישראל שרויים על הארץ הקדושה. וכשלא סומכים גאלה לתפלה, אז לא סומך זה את זה, והולכת בגלות.

והנה הגאל עבר אשר דבר בעז (רות ד), והו גואל קרוב, יותר קרוב לגאלה. הרבה קרוב לעולם הבא, והימין העליון.

ויאמר סורה שבה פה פלוני אלמוני. מה זה אלמוני? אלמוני ממש. שהרי כתוב, השיב אחור

עשיר, דא נבוכדנצר מלכא בר מלכא רישא דדהבא.

וחכמתא דשלמה לגבי שמעי, מאי כתיב ביה. (ש"ב טז ז) צא צא איש הדמים ואיש הכליעל. פוק פוק תרי זימני, פוק מירושלים, פוק מביתך. אמר ליה שלמה אנא לאו הכי אלא (מ"א ב לו) בנה לך בית בירושלים וגו', והנה ביום צאתך וגו'.

ועל דא אמר ליה קודשא בריך הוא, הטבת חסדך האחרון מן הראשון, דאתקיימת בקיומא לגבאי, ולא חיישת לחרופא וגידופא דשאר עמין. אבל ליני הלילה, הוי השתא בגלותא, ואנהיגי לבניך תמן באורייתא ובעובדין טבין. ואם יסהדן עליך עובדין טבין למפרוק לך, יפרוק. ואם לאו, וגאלתיך אנכי. חי ה' שכבי עד הבקר, עד דייתי צפרא ונהירו דפורקנא. (ד"א ליני הלילה וגו').

בשעתא דאתפליג ליליא, איהי איתערת לגביה, כדין קודשא בריך הוא אעיל בגינתא דעדן, עם צדיקיא, לאשתעשעא באורייתא בגינתא דעדן, עד יומא.

כדין אתי גואל. אימתי. בזמנא דישראל מצלן צלותא, וסמכין גאולה לתפלה. וישראל שריין על ארעא קדישא. וכד לא סמיה גאולה לתפלה, אז לא סמיה דא לדא, ואזלת בגלותא. והנה הגאל עבר אשר דבר בעז, דא איהו גואל קרוב, יתיר קרוב לפורקן, (ד"א טז)

(ע"ב) סגי קרוב לעלמא דאתי, וימינא עילאה. ויאמר סורה שבה פה פלוני אלמוני. מאי אלמוני. אלמוני ממש. דהא כתיב, (איכה ב ג) השיב אחור ימינו. אמאי. אלא, בגין דהא עד קץ הימין שכיבת לארעא, כדין הוא